

PSIKOANÁLISIS TA ANIMAREKIKO JARDUNA

I SARBIDE

Nunbaitetik asteko: Psikologiari buruz aurreratze sakonak egin dituzte jakintsuak azkeneko urteetan. Bear bada, Tradiziñotik zetorkigun Psikologia oparo aberastu zaigu gure gizaldiaren estudioekin. Auerk, ordea, ez dira orotan bide zuzenean landu. Jakintsu asko izan dira lan orretan tinko ta adoretzu; ez, orratio, orok egi bakarraren sustriak eutsiak. Auxe tamalgarri!

Eleizaren soro zabalean katoliko jakintsuak berezi egin dute: ona dana, artu; gaizki dagona, zuzendu al bada, edo bestela egotzi.

Psikologiaren zati batera zorrostu ditzagun begiak.

Psikopathologia: psikearen eriak edo aulkeriak dakuzkigun.

Gure gorputzari okerraren bat datorkionean, gaixo gaudela bereala esaten degu. Oker gutxi bear da askotan gaixo bildurra sartu dakigun. Gogamen-gaixotasunarentzako, ordea, itxu xamarrek izaten gera. Zoro bat aurrean degunean, ez degula gaxotzat artzen, ez det esango. Baña orrelako larrialdientan gaixotasuna balesten ba degu, gogumenaren auelkeriak ez ditugu ezagutzen. Gorputzez gaixorik bizi diranei gaixoak bai dira, amaikatxo oker barkatzen ba diegu, zer esan gutartean bizi diran gogamen-gaixoei buruz?

Orain, pentsamentu au ipiñiko nuke gure ikusmenaren aurrean: gurekin eguneko mintzatzen diraden askok, egizko gaixoak dira, gu oartu izan ez ba gera ere.

Anima gaixo daukatela ezin degu esan. Animak espiritua izanik ez du auleririk jasatzen. Relaziño somatopsikiko

ei buruz ez dago emen zer esanik. Beraz, ez dakigu non ar-
kitu diteken gorputz-animen batze ori. Auxxe ezarriko degu:
"Kirioen systema animen instrumentua da bakarrik eta instru-
mentu onen bitartez animak gorputza jaurtzen du". (1)

Gai onen kausalitate ta essentzian erdi illunka ba
gabiltz ere, existentzia ta efektoak ziur-ziur ezagun zaizki-
gu. Psikikoak somatikoan eskutartea ba daukala ta ostera, a-
inbeste ta ainbeste gaixotasunetan ikusten da...

Gauzak argitzeko iru motetan kidetuko ditugu psi-
kosis guztiak, gogozko ta kiriozko anormaliak moral ondore-
etan estudiantuki: ezpeirik gabe gogamenekoak diranak (psico-
sis stricte dicta); kirio-argaltesunean sustraiak dauzkate-
nak (neurosis); bi oyei Niedermeye'k beste bat ezartzen die:
karakterea ondatzen dutenak (psicopatía) (2).

Gaitz auetan mugak ipintzea oso da gauza laburra.
Bata bestearekin korapillatzen da.

1) Psikosis: bi sailletan ikusiko ditugu psikotikoak.

a) psikosis generalak: gaixoa zoratu egiten da, maniaz
beteta dago, gogamena galtzera dator. Baña, eri oetan begi a-
urrean euki bear deguna auxe da: gaixotasun auek "askotan
aurrerakoiak dirala ta arrazoitasuna ukitzen daneko, eria
azken mugetaraño eldu dala" (3).

b) psikosis systematikoak: eriak ez du gogamen guztia on-
datzen. Arrazoidun bizitza egite-kategoria bat edo bestean
bakarrik zauritu egiten da. Amaika arrazoi ugaritsu aterata
ere ez genezayeke iñola ere miñistearazi bere delirio-gaian.
Gaixo-sail ontak auek dituzu miñen ugarietak: megalomania, be-
kaltz-mania, persekuziño-delirioa; izendatuei, maite-maniakoak,
pseudo-mystikoak, bipokondriakoak, tutsatuak, zoro moralak eta
abar erantsi dezazkiekegu.

Bukatzen: "Psikosis guzietan -generalak edo syste-
matikoak izan- gaixoak ez du okerrrik ikusten bere soro psi-
kikoan; are geiago, uts dagianik ezin du cartu" (4).

2) Neurosis: neurotikoak bi saldotan banatu ditzazkegu:
bi saldo oetan datzate neurosis guztiak. Genetan bultzalleak
izaten dira, kirioetan sortzen baitira. Ez orotan, ordea.

a) neurosis aultzalleak: personalitatearen galtzeak bere-
izten ditu. Gaixo oek, berez, ez dute ezer egiten; danetarako

baimena, aolku edo erabaki ber-bera besteengandik eskatu bear dute. Erlijiosoen etxeetan estaltzen omen da uts au. Orregatik bai zuzendari espiritualak, bai Nagusiak kontuz ibilli be ar dira, humilitate-gaisjantzipean bere buruak eskutatzen dituzte gaixo maltzurak eta. Bere bizitz illunean ez du gauza gallenik arkitzen: ez jaterik, ez jolaz egiterik, ez physikoki edo intelektualki ezeri ekiterik.

b) Neurosis bultzallea: onek bai indar eta zalaparta. Ezin, berriz, indarraru eutsi, ezin zalaparta ixildu. Alkoholak etherak, kokainak edo morfinak intoxikatuak, olako bultza zantarrak izaten dituzte. Oetatik pauso txiki batez melankolia leyatsuán jausiko da. Sentimentu ziztrin batzu ba daramazki berekin melankoli orrek: bere burua obendun edo ez diña ustea, antsikiz ainkatua izatea ta abar. Mania batzuk ere kategori ontakoak omem dira. Ez guztiak, ordea. Askoran maniak karakteraren joera okerrak besterik ez baitira. Nobiak ere emengoak dituzu. Oituena orban-gabia izaten da ta amitzetan pekatu mamiatik jayotzen zaizu.

Zelai jori ontan histerikoak erretratatu ditugu azkenik. Histerismoak systema sympathikoan omen ditu sustraiak. Ez dago systema ortan voluntatearen sartzerik, autonomo baita. Kiño-gaixoetarik ugarienak histerikoak bide dira.

Neurosis guztientzako gogoan artzeko oar bat: eriak jota dagoenak bere egoerak arrazoidunak ez zazkiola ederki daki jakin.

Baña ezin dituzte euren maniak, fobiak edo melankoliak eragotzi, voluntateá gebenduta daukatelako. "Voluntatearen elbarri oni alperkeri esaten zayo. Baia, oker utsa da ori. Egizko gaixotasun baten ondorea izanik, arrisku arno litzake egin ez ditzaken eta al izango ez dituan gauzak gaxoari ipiñi nai araztea, bere personalitate guztia agortuz" (5).

3) Psikopatia: Psikopata gixajoak jayotza aurretik kutsatuak datozte. Ta joera, nekez, bide txarrera izan. Karaktera, barruko bizia eta reakziñoak oi-ezkoak dirake. Psikopatiko batzuk neurosis aldera dijoaz. Ez da, izan, beste klasifikaziño berria, psikopatiko arteko mote bat baizik. Psikopatien garailleenak maniak dituzu: lapur-mania (kleptomania), edan-mania (dipsomania) erre-mania (pisomania) ta abar; monomania sexua-

la, larregi agertzen danean, guztien gañetik jaso ditekete. Izugarritzko intensidadea omen du joera makurrez josirik.

Erio oek ez dute gogamena guziz ondatzen. Ezta voluntatea ere. Au dala ta askotan gaixoak osasunera allatzen dira (6).

II PSIKOANALISIS

Laisterka ibilli ba gera ere, ikusiak utzi ditugu eriorik ezagunenak. Ainbeste gaxoentzako ze osasungarri motelak litukete antziña artan ez dakigu. Egun, gauza asko ezagun izanik ere, etzazkigu, ba, problema gutxi sortzen!

Bada, problema auek azkatzeko methodoak inventatu dira nunbait. Ba ditekete sendalia kontzientzi bakoa izatea; orduan, psikoterapia bearrean, geiegikeriak arkituko lituke gaixoak. Baña orrelako psikiatra okerrik, Jaunari eskerrak, gutxi idorotzen da. Eta auxe izan bearko psikoterapiaren methodoak jakintsuen eta theologoen begietan artu duan begirunearen arrazoia.

Methodo psikoterapiko bat estudiantzeko eman didate, ots: psikoanalysis. Freud'ek ereiki zuan methodoa. Lenagoko methodoen katarsis artuk, beraien hipnotismoa kendu zuan. Analysis asoiaziaño azkearen bitartez dagi.

Zeintzuk dira, bada, analysiaren oiñarriak?

Freud'ek umeak estudiati zituan. Estudio ontatik atera zizkigun ondoreetan utsak ba daude, katokikoak txarra dana baztertuz, teoriaren fundamentuak onartu dituzte. Goazen mamira,

Psikoanalisiaren teoria: "Umeak maitasun bero ta lasaikorraren bearrira du. Objeto maitearen bearra basikoa da. Orregatik, maitasuna autsi egiten zaionean, umearen reaktzioa erezkorra izaten da. Objeto maitearen eltzea eragozteh dionaren aurka, edozer egingo luke: edo objeto ber-bera desegin edo dinamismo bizi ori birreltzeko baliatu. Onatx bikote kutunki urrunduekin topo egin degula: maitasuna ta agresivitatea. Bikote onen evoluziaño egokian gizon ondo formatua topatuko degu. (7).

esan, bakoitzarentzako mekanismua izkutua da. Lenbiziko urteetan gurasoi sortzen za izkien responsabilitatea itz oetan irakurri dezakegu. Zera diote: "Gizonen makurkeriagatik umea ez da inoiz espiritualki iltzen, zauritzen dutenak Jainkoaren ordezkioak bezela ez ba zazkie agertzen. Baña euren pentsaeran Jainkoaren ordezkioak diranak asmo yaioak kixkaltzen ba dizkiote, aurraren batasun psikiko apurtu ditekete" (8)

Itu aspektuetako batean evoluziño gaitzak gizon izangoaren organismua mindu dezake. Dakusagun, orain, arkitu ditzazkegun atzeratzeak eta oyen ondoreak.

1) Aspekto libidintsua garai batean geratzen danean, atzeratze sexuala deukagu. Azteak uzki-aroan tenk dagianean (esate baterako) sexualitatea gaixotu egiten da. Ba liteke; noski, normalki azi gero ere, lehenagoko garai batera biurtzea; batez ere, bizitzaren zirkunstantzien surrean reakziño makalagatik. Bidekatuen dinamismoa, libido-saillean ez baita ongi azi, beste zelayetara dijoa. Afektoak edo gogamenak ikutu ditzake jardun sozial edo intelektualak ondatuz batzutan, dizdiratsuki mogituaraziaz bestetan. Onatx mota ontara ekarri: homosexualitatea, masturbaziñoa, fettxismoa, masokismoa ta abar.

2) Zaletasunaren evoluziñoak maite-arlo beroak eraikitzen ditu gure barnean. Maitagun normalaren iturritzat bi une bideratzen zaizkigu gallurki. Gurasoarekiko bear ditugun maitasun ta begirune zuzenak Ediporen komplejotik jayotzen dira: lenbiziko unea. Narzizismoak, berriz, bere buruarekiko maitasun biribillarekin, kaskarreko ederrak bereganatzen ditu bizitzaren realitatearekin topo dagianean. Besteen billa dijoakigu orduan. Barnean allatu izan ezin dituan betegarriak, kanpoan arkitzea nai luke. Ta besteengandik artzen duan laguntasunaren ordezkio, bere barruko maite-grifa atzerrian zabalitzen du oparo. Bre buruari uko egite eten gabe onek, ordain-bide xamurrik arkituko ez balu, naigabe bizardun ekafiko lieke gizon-emakumeei kirio-gogamenetan: bigarren unea.

3) Aspektu intelektualean gertatu daitezken atzeratzeetan ez da trebetasun intelektuala ukitzen, onen jarduna baizik. Adimena, baiki, biotzaren oparia izanen da. Len esan degun bezela, objetivismoa lortu bear degu nolabait. Baña gure biotzak ez bearrezko izkuturen bat gorda izan ba ligu,

adimenarena eginda legoke, tamalez. Trebetasuna osorik dago-
nez, olako erdi-jausiei etzala maizetan gaixotasuna ezagutzen
Baña bein edo bestean izkutuaren gaian ikutu ezazute! Zentzu
gabeko deritazkigun gaixo oen gauzak, subkontzientziaren leño
lañotsuetan daukate zimendua.

Ba dago oraindik zer esan, baño idea bakun bat irix-
teko mintzatutakoekin naiko izan bearko degu.

PSIKOANALYSIAREN TEKNIKA: Nasterik ez omen dauka. I-
kusaldi bakoitza ordu bete ingurukoa bedi. Astean iru bider
gutxienez.

Gaixoa trankil-trankil exeri edo etzan dedilla. Ana-
lystak, atzetik egonez, eskein bezaio itz egitea. Lasaiki, ara-
zo edo zirikatzerik bage. Azkatasun oni itsazten zayon gai-
xoari bereala arinduko zaizkio kiñoak. Gero, egunero bide o-
kerrera daramaten lelo lotzalleak subkontzientzaren bizitz de-
bekatuari leku dagiokete.

Gaixoari biografia eskatuko dio analystak. Al dan
osoena. Ez bai dio egi betea azalduko. Baña ez azaltze ontan
gaizoaren barruko ta kanpoko bizitza astean antzaren bat ira-
si dezake analystak. Ez da errez, ziurki. Arinki edo respon-
sabilitaterik gabe obratzeak okerrera narrastuko lituke gai-
xoa ta analysta. Ura bere bizitzan konplejo tzar berriak ja-
zarki, zu zorigaitzoko ondapenarekin.

Analysta-gaizo arteko zer-ikusia ezdeus ba ledi, o-
be baño obeago. Alde batetik edo bestetik ikusirikoak, egun on
edo txarrean entzundakoak denboraren igarotzearekin analysta
trebe ta kontzientzidunari ezaguera baliotsuak dakarzkio.

Makalkeria non dagoan, garai utsa zein dan laister
irtengo zaio begien aurrera. Reakziño oroen artean servitzen
dutena da au: lotsak, erdika ixildutako pentsamentuak, inte-
rrupziño latzak, synpathiak, arretak, espak, edozein griñak, edo-
zerk. Begi ernai. Ta lanari joka.

Esandakoa Freud ren itzez ornituko dizuet: "Biotz-
ikare oek analysis bitartean objektivoki sortu ez-baña antzi
ñako relaziño objektiboetatik jayoak dituzu, eta analysiaren
birresateetan eriak kutsatutakoei pizten zaizkie"(9).

III ANIMAREKIKO JARDUNA

Bi jardun artu dizkizut, psiko-analisiaren argipean nolabait ikusteko: aitortza eta zuzenbide espirituala. Bietatik, gañera, bat egiten ba degu, ez larritu. Lan onterako ondo bai dījoa.

Konpesoreak, pekatuen barkatzeko Kristoren ordezi-piñitako apaiza, animen osasuna du xedetzat. Zuzendari espiritualak osasuna ezizik santutasunaren mailletan aurreratzea ere bai. Psikoanalystak, ordea, osasunari darraio, Gorputza ta animaren osasuna, beraz, bat bakarraren eskuetan ipintzea ote litzake?

Nik ez dizut erantzungo. Luis Bernaert (S.J.) ospatsuaren eleaz erantzuna konpreniko dezu: "Irakasten duan ikaslea psikoanalyzatu nai lukean zuzendariak, analysis txarra ta zuzenbide txarra egingo lituke" (10). Eta onen arrazoia Sheen Gotzayarekin emango dizuet: "Gogamenaren egoerari buruz inkontzientzian egiten ezaguera psikoanalysis da; gizona obendun dala kontzientzian ezagutzea, orra or aitortza". (11).

Zuzendariak psikoanalysis baztertu egin bear al du? Ez; ondore logikoa ez da. Zuzenbidean ez du psikoanaly-sirik egingo. Baña onek ematen dizkion prinzipioak gogoan euki bearko du pekatuen barkatzerako eta aolkuen ematerako.

Apaizak, pekatariak entzutera exeri dedinean, pekatuen epea egin bear du, euren astunkeria zein dan neurtuz. Apaiz konfesorearentzako santutasuna ona da ta kristauen fede sendotzeko txit egokia. Zer esan jakintasunari buruz? Zenbat eta beteago egon, ainbat eta obe. Psikologia ajol aundikoa izan bear zayo konfesoreari. Psikologian, psikopatologia begirunez estudiatu bear duan zientzia. Nere itza baño siñiskai veneragarriago atera dezaizudan, Brenninkmeyer'k idatzitakoa begietara dizuet: "...animak zuzentzera deitutako apaiz guziak, kirio-gogamenetako anomalien sustraiak aztertu bearrean daude. Onek gaitzak eta beroyen natura ezagutzeko gaitasuna eta pekatuak neurtzeko posibilitatea ematen dio..." (12).

Fundamentutzat zera ar dezagun: psikoanalyiak konfesoreari ministerioa ongien betetzeko lagun dagiola.

Gaixoak eta animaren problemak:

Pekatuaren problema batez ere, beltzixka dakusgu ikusi. Psikotikoak eta neurotikoak konfesatzen dituzten pekatuak egizkoak al dira? Pekatu materiala ez ezik, pekatu formalik ere arkitzen al da aien aitor-gaietan? Caldera ontatik reinzidenteen eta oituen problemari buruz erantzuna irtengo al balitzaigu! Konfesorea eta zuzendaria begi zorrotzez eta adimen gartsuaz ez dute naiko. Biotzbera eta Jainkoaren ordezkoiari dagokionez aita-tiar ardiak Eleizatik urrun joan ez dazkigun.

Pekatuari eta santutasunari buruz zelan eratzen dira gaixoak?

1) Psikotikoak: psikosis generalak jota daudenak bada-kigu jakin non bizi diran. Zoro-etxeetan geienak, noski. Psikotiko systematikoen arazoa nastutxoago deritzait. Brenninkmeyer-kin batera lege bat ezarriko degu: "zoro-gaietan askatasuna ez bait dagokie, ezin responsabilitaterik egotzi" (13).

Orduan, esango didazu, psikosis systematikotarrak bere egiteen kontzientziarik ez omen dute. Ederki esana, darrantzuzut, baldin bat ondoratu ezkerro. Zorotasunean dauden bitartran, ez dute kontzientzirik. Baña ortik kanpo, adimena osasunduna bait zaie, santutasunera edo pekatura eltzeko azke dira. Ona, ba, zuzendari espiritualarentzako lan sendoa. Manien garaietan izugarritzko penitentziak edo nai egin dituztenekin kontuz ibilli bear da. Masokismo tankera bat ditteke-ta.

2) Neurotikoak:

a) neurosis aultzallea: konfesoreei koska ederrak altzatzten dizkiete gaxo oek! Askeak dire eta responsabilitatez zamatuak, au gutxituta, ba, dagerkigu ere. Batzuk konfesore edo zuzendariaren aolkuei moldatzen zaizkie. Voluntate onekin euren bizitza illun eta negargarriak bide-oneratzen lagunduko dien konfesorea idoroko balute, anima eta gorputzaren osasuna erresago obetuko litzake. Betiko aiene eta negarrak kongreni egin bear ditu konfesoreak. Sendoki erabili; mofizkeriak alde-bateratu.

b) neurosis bultzallea: bultzatuen problema nagusia auxeda: askatasunaren problema. Psikotikoekin ez-berdintza gallen

bat daukate. Ayek bere gite objetivuen balio moralik ez da-
kuste, oyek bai, ordea; argiki ikusi gañera. Baña neurotikoen
bultzakadak ez ditzazkegu aaztu. Nola aaztu madarikatuok vo-
luntatea osorik itxutu dezakete-ta?

Noiz? Zelan? Ze akziñotan? Izkutuak! Izkutuak, ba-
tzutan urte-aro batean edo bestean irauten ditelako, akziño-
mail guzietan elduz; beste batzutan akziño kategoria bat edo
beste arrapatzen bide dizkizu, betikoa izanki. Izkutuak, bear-
bada!

"Zer egiten zenun ba al zenekian?" - galdetu deza-
kiekegu. "Bai, jauna" - erantzungo besteak. Egia esan du.
Baña galdeera ofekin eztago epaia buktzerik. Ikusi dutena,
egin nai izan al dute? Or dago kokka. Ta zabala bezin ani-
tzetan legor landatzeko soroa.

- - -

Lanari jarraituko banio noraño joango nintzake?
Gaiari buruz idea mee bat jarri natzaizu eta ona emen, amai-
tzean, ezpai zorrotzean naukasula: nere eginbearra bete egin
al det?

Etxebeste tar Iñaki.
Arantzazu'ko teologilari.

- - -

O a r r a k

- (1) Niedermeyer, Albert, "Compendio de medicina pastoral",
Barcelona, 1955; 303 or.
- (2) Id., o.c.; 360 or.
- (3) Brenninkmeyer, A., "Tratamiento pastoral de los neuróti-
cos", Buenos Aires, 1950; 22 or.
- (4) Id., o.c.; 26 or.
- (5) Id., o.c.; 32 or.
- (6) Niedermeyer, Albert, o.c. psikopatikoei buruz ederki ta
ugari dagi. Nere lanean ez diet jaramonik egingo ia norma-
lak bait dira. Ikus. 360 ss. or.

(7) Nodet, dr. Charles Henri, "Dirección espiritual y psicología", Bilbao, 1954; 330 or.

(8) Dolto, Dra. Franciasca, "Pecado, Confesión, Psicoanálisis" Bilbao, 1956.; 202 or.

(9) Freud, Anna, "Le moi et les mecanismes de defense"; 15-16 or. Nodet'ek aitatur, o.c.; 348 or.

(10) Bernaert, Luis, S.J., "Dirección espiritual y psicología", Bilbao, 1954; 363 or.

(11) Sheen, Mons. Fulton J., "Psicoanálisis y confesión", Rev. "Quincena", 30-VI-56, nº 8, Habana; 15 or.

(12) Brenninkmeyer, A., o.c.; 19 or.

(13) Id., o.c.; 38 or.

